

Arodbiedrību likums

I nodaļa Vispārīgie noteikumi

1.pants. Likuma mērķis

Likuma mērķis ir noteikt arodbiedrību un to apvienību (turpmāk arī — arodbiedrības) dibināšanas un darbības vispārīgos noteikumus, kā arī principus, kurus arodbiedrības ievēro sadarbībā ar darba devējiem, darba devēju organizācijām un to apvienībām, valsts un pašvaldību institūcijām.

2.pants. Arodbiedrību darbības tiesiskais regulējums

(1) Ar strādājošo tiesību un interešu pārstāvību saistītās arodbiedrību tiesības un pienākumus nosaka [Latvijas Republikas Satversme](#), Latvijai saistošās starptautisko tiesību normas, šis likums, kā arī citi likumi. Veidu, kādā arodbiedrības aizstāv strādājošo intereses, nosaka arodbiedrību statūti.

(2) Arodbiedrību darbību regulē šis likums, [Biedrību un nodibinājumu likuma](#) noteikumi par biedrībām, ciktāl šis likums nenosaka citādi, kā arī arodbiedrību statūti.

(3) Arodbiedrībām ir tiesības savos statūtos noteikt no [Biedrību un nodibinājumu likuma](#) atšķirīgu regulējumu jautājumos, kas skar biedru iestāšanās, izstāšanās un izslēgšanas procesuālo kārtību, biedru sapulces un pārstāvju sapulces kompetenci, sasaukšanas, norises un lēmumu pieņemšanas kārtību, izpildinstitūciju ievēlēšanas, lēmumu pieņemšanas kārtību, tiesības un pienākumus, kā arī statūtu grozīšanas kārtību.

3.pants. Arodbiedrības jēdziens

Arodbiedrība ir brīvprātīga personu apvienība, kas nodibināta, lai pārstāvētu un aizstāvētu strādājošo darba, ekonomiskās, sociālās un profesionālās tiesības un intereses.

4.pants. Tiesības dibināt arodbiedrību un iestāties arodbiedrībā

(1) Ikvienam ir tiesības brīvi, bez jebkādas diskriminācijas dibināt arodbiedrību un, ievērojot arodbiedrības statūtus, iestāties tajā, kā arī tiesības neiestāties arodbiedrībā.

(2) Personas piederība pie kādas arodbiedrības vai personas vēlme iestāties vai neiestāties tajā nevar būt par pamatu personas tiesību ierobežošanai.

5.pants. Arodbiedrību tiesības apvienoties

(1) Arodbiedrībām ir tiesības dibināt arodbiedrību apvienības un tiesības iestāties šādās apvienībās.

(2) Arodbiedrībai vai arodbiedrību apvienībai ir tiesības iestāties starptautiskā arodbiedrību apvienībā, kā arī tiesības dibināt šādas starptautiskas arodbiedrību apvienības.

6.pants. Arodbiedrību neatkarība un līdztiesība

(1) Arodbiedrības savā darbībā ir neatkarīgas no valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī darba devējiem, darba devēju organizācijām un to apvienībām.

(2) Aizliegta jebkāda rīcība, kuras mērķis ir tieši vai netieši kavēt arodbiedrību izveidošanu, pakļaut tās valsts un pašvaldību institūcijām, darba devējiem, darba devēju organizācijām un to apvienībām, kā arī traucēt likumos un statūtos arodbiedrībām un to apvienībām noteikto funkciju izpildi un mērķu sasniegšanu.

(3) Arodbiedrības ir līdztiesīgas.

7.pants. Arodbiedrības un arodbiedrību apvienības dibināšana

(1) Par arodbiedrības dibinātājiem var būt tikai fiziskās personas.

(2) Uzņēmuma arodbiedrības dibinātāju skaits nevar būt mazāks par 15 vai mazāks par vienu ceturtdaļu no uzņēmumā strādājošo kopskaita, kura savukārt nevar būt mazāka par pieciem strādājošajiem.

(3) Ārpus uzņēmuma veidojamas arodbiedrības dibinātāju skaits nevar būt mazāks par 50.

(4) Arodbiedrību apvienību var dibināt, ja apvienojas vismaz trīs likumā noteiktajā kārtībā reģistrētas arodbiedrības.

(5) Termins "uzņēmums" šajā likumā lietots [Darba likuma](#) izpratnē.

8.pants. Arodbiedrības nosaukums

Arodbiedrības vai arodbiedrību apvienības nosaukumā ietver vārdu "arodbiedrība".

9.pants. Arodbiedrības reģistrēšana

Ziņas par arodbiedrību, arodbiedrības patstāvīgo vienību vai arodbiedrību apvienību ieraksta biedrību un nodibinājumu reģistrā, norādot darbības jomu (arodbiedrība) un tiesisko formu (arodbiedrība, arodbiedrības patstāvīga vienība, arodbiedrību apvienība).

10.pants. Arodbiedrības tiesiskais statuss

(1) Arodbiedrība iegūst juridiskās personas statusu ar brīdi, kad tā ierakstīta biedrību un nodibinājumu reģistrā.

(2) Arodbiedrībai atbilstoši tās statūtiem var būt teritoriālās un citas struktūrvienības.

(3) Arodbiedrība var dibināt patstāvīgas vienības, kurām ir juridiskās personas statuss.

11.pants. Arodbiedrības patstāvīgā vienība

(1) Arodbiedrības patstāvīgā vienība iegūst juridiskās personas statusu ar brīdi, kad tā ierakstīta biedrību un nodibinājumu reģistrā.

(2) Arodbiedrības patstāvīgās vienības organizatorisko uzbūvi, kompetenci, dibināšanas, darbības, lēmumu pieņemšanas kārtību nosaka arodbiedrības statūti. Arodbiedrības patstāvīgā vienība darbojas normatīvajos aktos arodbiedrībām noteiktās kompetences ietvaros. Arodbiedrības patstāvīgās vienības reorganizācijas un likvidācijas kārtībai piemērojami normatīvie akti, kas nosaka arodbiedrību reorganizāciju un likvidāciju.

(3) Arodbiedrības patstāvīgajai vienībai var būt sava manta. Arodbiedrības patstāvīgā vienība pati atbild par savām saistībām. Ja arodbiedrības patstāvīgajai vienībai mantas un finanšu līdzekļu nepietiek tās saistību izpildei, par arodbiedrības patstāvīgās vienības saistībām atbild arodbiedrība.

(4) Arodbiedrības patstāvīgo vienību ieraksta biedrību un nodibinājumu reģistrā, izslēdz no biedrību un nodibinājumu reģistra, kā arī veic izmaiņas biedrību un nodibinājumu reģistra ierakstos uz arodbiedrības pieteikuma un lēmuma pamata. Pieteikumā par arodbiedrības patstāvīgās vienības ierakstīšanu biedrību un nodibinājumu reģistrā norāda šā panta piektās daļas 1., 2., 3., 4., 5. un 6.punktā minētās ziņas.

(5) Biedrību un nodibinājumu reģistrā par arodbiedrības patstāvīgo vienību ieraksta šādas ziņas:

- 1) tās arodbiedrības nosaukums, kura dibinājusi patstāvīgo vienību;
- 2) arodbiedrības patstāvīgās vienības nosaukums;
- 3) datums, kad pieņemts lēmums par arodbiedrības patstāvīgās vienības dibināšanu;
- 4) arodbiedrības patstāvīgās vienības juridiskā adrese;
- 5) arodbiedrības patstāvīgo vienību pārstāvēt tiesīgās personas vārds, uzvārds, personas kods (ja tāda nav, — dzimšanas datums, personu apliecinoša dokumenta numurs un izdošanas datums, valsts un institūcija, kas dokumentu izdevusi), norādot, vai tai ir tiesības pārstāvēt arodbiedrības patstāvīgo vienību atsevišķi vai kopīgi ar citu personu;
- 6) arodbiedrības patstāvīgās vienības darbības termiņš, ja arodbiedrības patstāvīgā vienība dibināta uz laiku;
- 7) ziņas par arodbiedrības patstāvīgās vienības publiskās darbības vai citas darbības aizliegumu, darbības izbeigšanu, turpināšanu, maksātnespējas procesa pasludināšanu un izbeigšanu, likvidāciju un reorganizāciju;
- 8) ziņas par likvidatora iecelšanu, norādot viņa vārdu, uzvārdu, personas kodu (ja tāda nav, — dzimšanas datumu, personu apliecinoša dokumenta numuru un izdošanas datumu, valsti un

institūciju, kas dokumentu izdevusi) un to, vai viņam ir tiesības pārstāvēt arodbiedrības patstāvīgo vienību atsevišķi vai kopīgi ar citu personu;

9) ziņas par administratora iecelšanu maksātnespējas procesa lietā, norādot administratora vārdu, uzvārdu, personas kodu (ja tāda nav, — dzimšanas datumu, personu apliecinoša dokumenta numuru un izdošanas datumu, valsti un institūciju, kas dokumentu izdevusi) un sertifikāta numuru;

10) ieraksta izdarīšanas datums;

11) citas ziņas, ja to tieši paredz likums.

(6) Ziņas, uz kuru pamata biedrību un nodibinājumu reģistrā izdarāmi jauni ieraksti par arodbiedrības patstāvīgo vienību, kā arī likumā noteiktie dokumenti iesniedzami biedrību un nodibinājumu reģistra iestādei 14 dienu laikā no attiecīgā lēmuma pieņemšanas dienas.

(7) Par arodbiedrības patstāvīgās vienības ierakstīšanu biedrību un nodibinājumu reģistrā un turpmākajiem ierakstiem tajā maksājama valsts nodeva atbilstoši noteikumiem, kas reglamentē par ieraksta izdarīšanu biedrību un nodibinājumu reģistrā attiecībā uz biedrībām maksājamās valsts nodevas apmēru, samaksas kārtību un atvieglojumus.

II nodaļa

Arodbiedrību kompetence un darbība

12.pants. Arodbiedrību tiesības un to īstenošana

(1) Arodbiedrībām, pārstāvēt un aizstāvēt strādājošo darba, ekonomiskās, sociālās un profesionālās intereses, ir tiesības veikt kolektīvas pārrunas, saņemt informāciju un konsultēties ar darba devējiem, darba devēju organizācijām un to apvienībām, slēgt darba koplīgumus (ģenerālvienošanās), pieteikt streikus, kā arī īstenot citas normatīvajos aktos noteiktās tiesības.

(2) Arodbiedrībām ir tiesības normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā piedalīties normatīvo aktu projektu un politikas plānošanas dokumentu projektu izstrādē un sniegt atzinumus par šiem projektiem, ja tie skar vai var skart strādājošo darba, ekonomiskās, sociālās un profesionālās tiesības un intereses.

(3) Arodbiedrībām ir tiesības pieprasīt un saņemt no valsts un pašvaldību institūcijām savu funkciju pildīšanai un mērķu sasniegšanai nepieciešamo informāciju, ja normatīvajos aktos nav noteikti ierobežojumi tās sniegšanai.

(4) Arodbiedrības savas kompetences ietvaros bez īpaša pilnvarojuma pārstāv un aizstāv savu biedru tiesības un intereses.

(5) Darba līgums arodbiedrības biedriem, kuri nav arodbiedrības pilnvarotās amatpersonas, uzteicams atbilstoši [Darba likuma](#) noteikumiem.

13.pants. Arodbiedrības pilnvarotās amatpersonas

(1) Arodbiedrību pārstāv arodbiedrības statūtos pilnvarota institūcija vai amatpersona (turpmāk — arodbiedrības pilnvarotā amatpersona).

(2) Arodbiedrība rakstveidā informē darba devēju par arodbiedrības pilnvarotajām amatpersonām, kurām ir tiesības pārstāvēt arodbiedrību un tās biedru tiesības un intereses.

(3) Arodbiedrības pilnvaroto amatpersonu tiesības un pienākumus nosaka likumi, kas regulē strādājošo pārstāvību, kā arī darba koplīgums vai cita darba devēja un arodbiedrības vienošanās. To arodbiedrības pilnvaroto amatpersonu skaitu, uz kurām attiecas šā panta ceturtā un piektā daļa, var noteikt, slēdzot darba koplīgumu vai citu darba devēja un arodbiedrības vienošanos.

(4) Arodbiedrības pilnvarotajai amatpersonai, kura savus pārstāvja pienākumus pilda līdztekus darba līgumā nolīgtajam darbam, ir tiesības šos pienākumus pildīt un arodbiedrības organizētajā apmācībā piedalīties atbilstoši darba koplīguma vai citas darba devēja un arodbiedrības vienošanās noteikumiem darba laikā, taču nepārsniedzot pusi no nolīgtā darba laika.

(5) Šā panta ceturtajā daļā minētajos gadījumos arodbiedrības pilnvarotajai amatpersonai par laiku, kad tā pilda pārstāvja pienākumus vai piedalās arodbiedrības organizētajā apmācībā, saglabā darba samaksu, ja tai noteikta laika alga, vai vidējo izpeļņu, ja tai noteikta akorda alga.

(6) Ja darba devējs par noteiktās darba kārtības vai darba līguma pārkāpšanu ir paredzējis izteikt rakstveida piezīmi vai rājienu arodbiedrības pilnvarotajai amatpersonai, kura līdztekus nolīgtajam darbam pilda pārstāvja pienākumus, tas savlaicīgi konsultējas ar attiecīgo arodbiedrību.

(7) Darba devējam aizliegts bez attiecīgās arodbiedrības piekrišanas uzteikt darba līgumu arodbiedrības pilnvarotajai amatpersonai, kura pilda pārstāvja pienākumus, izņemot likumā noteiktos gadījumus. Darba līgums arodbiedrības pilnvarotajai amatpersonai uzteicams atbilstoši [Darba likuma](#) noteikumiem.

(8) Ja saskaņā ar darba koplīgumu vai citu darba devēja un arodbiedrības vienošanos arodbiedrības pilnvarotā amatpersona pilda pārstāvja pienākumus, bet to pildīšanas laikā neveic darba līgumā nolīgto darbu, tai, izbeidzot pārstāvja pienākumu pildīšanu, tiek saglabāts iepriekšējais darbs. Ja tas nav iespējams, darba devējs nodrošina tai līdzīgu vai līdzvērtīgu darbu ar ne mazāk labvēlīgiem darba apstākļiem un nodarbinātības noteikumiem. Ja tas nav iespējams, darba tiesiskās attiecības izbeidzamas atbilstoši noteikumiem par darbinieku skaita samazināšanu.

14.pants. Arodbiedrības tiesības veikt saimniecisko darbību

(1) Arodbiedrībai ir tiesības kā papilddarbību veikt ar tās īpašuma uzturēšanu vai izmantošanu saistītu saimniecisko darbību, kā arī citu saimniecisko darbību, lai sasniegtu savu mērķi.

(2) Arodbiedrības ienākumus drīkst izmantot vienīgi statūtos noteiktā mērķa sasniegšanai. Peļņu, kas gūta no arodbiedrības veiktās saimnieciskās darbības, nedrīkst sadalīt starp arodbiedrības vai arodbiedrību apvienības biedriem.

(3) Arodbiedrības īpašumu veido iestāšanās un biedru naudas, arodbiedrības saimnieciskās darbības ienākumi, kā arī ziedojumi, dāvinājumi un cita veida īpašumi.

III nodaļa

Arodbiedrību pārstāvība sociālajā dialogā un trīspusējās sadarbības institūcijās, kā arī attiecībās ar valsts un pašvaldību institūcijām

15.pants. Arodbiedrību pārstāvība sociālajā dialogā

Arodbiedrību pārstāvība sociālajā dialogā ar darba devējiem, darba devēju organizācijām un to apvienībām īstenojama, pamatojoties uz arodbiedrību vienošanos ar darba devējiem, darba devēju organizācijām vai to apvienībām.

16.pants. Arodbiedrību pārstāvība attiecībās ar valsts un pašvaldību institūcijām

(1) Arodbiedrību intereses valsts līmenī attiecībās ar Ministru kabinetu pārstāv arodbiedrību apvienība, kas apvieno vislielāko strādājošo skaitu valstī.

(2) Arodbiedrību intereses attiecībās ar valsts un pašvaldību institūcijām nozares, profesijas vai administratīvās teritorijas līmenī pārstāv arodbiedrība, kas ietilpst apvienībā, kura apvieno vislielāko strādājošo skaitu valstī.

(3) Ja nepieciešams, šā panta pirmajā un otrajā daļā minētajos gadījumos valsts un pašvaldību institūcijas var sadarboties ar citām arodbiedrībām un to apvienībām.

17.pants. Arodbiedrību pārstāvība trīspusējās sadarbības institūcijās

(1) Arodbiedrību pārstāvjus Nacionālajā trīspusējās sadarbības padomē un tās apakšpadomēs izvirza arodbiedrību apvienība, kas apvieno vislielāko strādājošo skaitu valstī.

(2) Arodbiedrību pārstāvjus nozares, profesijas vai teritoriālās trīspusējās sadarbības institūcijās izvirza arodbiedrība vai arodbiedrību apvienība, kas apvieno vislielāko strādājošo skaitu attiecīgajā nozarē, profesijā vai administratīvajā teritorijā.

IV nodaļa

Atbildība par likuma pārkāpumiem

18.pants. Atbildība par likuma pārkāpumiem

Par šā likuma pārkāpumiem personas saucamas pie likumā noteiktās atbildības.

Pārejas noteikumi

1. Ar šā likuma spēkā stāšanos spēku zaudē likums "[Par arodbiedrībām](#)" (Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 1991, 3./4.nr.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 2003, 12.nr.; 2005, 14.nr.; Latvijas Vēstnesis, 2012, 100.nr.).

2. Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs sešu mēnešu laikā no šā likuma spēkā stāšanās dienas arodbiedrību reģistrā esošos ierakstus [par arodbiedrībām](#), kuras nav izslēgtas no arodbiedrību reģistra, iekļauj biedrību un nodibinājumu reģistrā, nemainot ziņu apjomu un nepieprasot pārreģistrāciju.

3. Arodbiedrības piecu gadu laikā no šā likuma spēkā stāšanās dienas iesniedz Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram šā likuma un citu normatīvo aktu prasībām atbilstošus statūtus un informāciju par personām, kuras ir tiesīgas pārstāvēt arodbiedrību.

4. Arodbiedrība, kuras struktūrvienībai atbilstoši likumam "[Par arodbiedrībām](#)" tika noteikts juridiskās personas statuss, attiecīgo struktūrvienību reģistrē biedrību un nodibinājumu reģistrā kā arodbiedrības patstāvīgo vienību, pārveido par struktūrvienību bez juridiskās personas statusa vai likvidē. Šāda arodbiedrības patstāvīgā vienība reģistrējama biedrību un nodibinājumu reģistrā līdz 2017.gada 31.decembrim, iesniedzot šā likuma [11.panta](#) ceturtajā daļā minēto pieteikumu un lēmumu un tiem pievienojot informāciju par arodbiedrības struktūrvienībai Valsts ieņēmumu dienestā piešķirto nodokļu maksātāja numuru, ja tāds ir piešķirts.

5. Šo pārejas noteikumu [4.punktā](#) minētās arodbiedrību struktūrvienības, kurām atbilstoši likumam "[Par arodbiedrībām](#)" tika noteikts juridiskās personas statuss, saglabā juridiskās personas statusu līdz brīdim, kad tās ierakstītas biedrību un nodibinājumu reģistrā kā arodbiedrību patstāvīgās vienības, pārveidotas par struktūrvienībām bez juridiskās personas statusa vai likvidētas, bet ne vēlāk kā līdz 2017.gada 31.decembrim.

Likums stājas spēkā 2014.gada 1.novembrī.

Likums Saeimā pieņemts 2014.gada 6.martā.

Valsts prezidents A.Bērziņš

Rīgā 2014.gada 25.martā